

ТАҚРИЗИ

Муқарризи расмӣ ба кори диссертатсионии Сафарзода Мунир Ватан дар мавзуи «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили тахассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст.

Мубоҳоти диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва муҳтавои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба самтҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмии 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувофиқ мебошанд: ба банди 1. Методологияи таҳқиқотҳои педагогӣ, корҳои таҳқиқотӣ дар рушди илми педагогика, ҳамбастагӣ ва татбиқпазирии онҳо; усулҳои таҳқиқотҳои педагогӣ; ба банди 6. Концепсияи таҳсилот (сифати таҳсилот ва арзёбии он, равандҳои инноватсионӣ дар таҳсилот); ба банди 7. Педагогикаи амалӣ (ҷамъбаस्तкунии таҷрибаи пешқадам; ҳаракати инноватсионӣ дар таҳсилот; фаъолияти таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ).

Мубрама будани мавзуи диссертатсия. Мубрамии мавзуи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки масъалаи таҳқиқнамудаи Сафарзода Мунир Ватан яке аз мавзӯҳои ҳалталаби педагогикаи муосир ба ҳисоб меравад. Зеро, тавре, ки муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ изҳор намудааст, ислоҳоти ҷомеа ва низоми маориф ҳамчун ҷузъи пешбарандаи он, пеш аз ҳама, сифати нави фаъолияти педагогӣ ва тағйир додани шуури шахсонро, ки ба ислоҳоти маориф нигоҳи тоза доранд, тақозо мекунад. Гузариш аз таълими анъанавӣ ба низоми ба толибилм нигаронидашуда бидуни омӯзгори фаъол ва эҷодкор, ки афзалиятҳои фаъолияти касбӣ ва рушди худро мустақилона муайян карда тавонад, ғайриимкон аст. Муаллиф дуруст таъкид кардааст, ки дар шароити кунунии баланд бардоштани сифати таҳсилот дар муассисаҳои таълимии ҷумҳурӣ, таҳаввул ва рушди соҳаи маориф, илм ва техника, аз ҷумла, дар бахши таҳсилоти калонсолон беш аз пеш аҳамияти бунёдӣ ва амалӣ пайдо мекунад.

Аён аст, ки дар низоми тақмили ихтисоси омӯзгорон зарурати ворид сохтани навгонӣ пеш омадааст ва дар ин ҷода аллакай баъзе дигаргуниҳои ба назар намоён дар мақсад, мазмун, усул ва шаклҳои раванди тақмили ихтисос ба назар мерасанд.

Аз ин рӯ, муҳаққиқ дар натиҷаи таҳлили таҷрибаи оммавӣ ва пешқадами тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф, инчунин, таҳқиқоти назариявӣ оид ба ин масъала зарурати ба вучуд овардани шаклу

усулҳои нави таълими калонсолон ва фаъолияти низоми такмили ихтисоси кормандони соҳаи маорифро дар иртибот бо рушди андрагогика нишон дода, роҳу усулҳои нави ҳалли ин масъаларо пешниҳод кардааст.

Тавре муҳаққиқ дурст қайд кардааст, таърихи ташаккул ва инкишофи таълими инсон ҳамчун як соҳаи мустақил нишон медиҳад, ки омӯзиш бояд пайваста ва муттасил бошад ва омӯзиш бояд бо назардошти синну сол, ҷанбаҳои иҷтимоӣ психологӣ, миллӣ ва дигар хусусиятҳои онҳо ба роҳ монда шавад. Андрагогика ҳамчун як қисми илми педагогикаи муосир ба ин мақсад нигаронида шуда, масъалаҳои назариявӣ амалии таълим, омӯзиш ва тарбияи насли калонсолро дар тӯли тамоми умр дар бар мегирад. Ба маънои васеъ андрагогикаро ҳамчун илми худшиносии шахсии инсон дар тамоми умр фаҳмидан мумкин аст. Андрагогика ба рушди шахсият мусоидат карда, барои пайдо кардани мавқеи вай дар ҳаёт, дарк намудани дониш ва иттилооти зехнӣ-маърифатӣ ёрӣ мерасонад.

Дуруст аст, ки дар замони бархӯрди манфиатҳои илмӣ барои донишандӯзии калонсолон вазифаи асосии андрагогика роҳнамоии калонсолон буда, барои рушди ҳамаҷонибаи маърифатӣ-зехнии онҳо роҳ мекушояд. Инро ба назар гирифта, муҳаққиқ дар кори худ қайд кардааст, ки андрагогика дар нимаи дуюми асри XX дар соҳаи таълими калонсолон ҳамчун талаботи нави таҳсилот ташаккул ёфт, ҳамчун илми нав шинохта шуд ва айни ҳол асосҳои андрагогӣ ва усулҳои технологияи таълими калонсолон дар марҳилаи таҳаввул ва ташаккул қарор дошта, ба тамоми самтҳои соҳаи маориф нақши мусбӣи худро мегузорад.

Албатта, чун ҳамаи соҳаҳои дигари илм андрагогика низ ҳамчун низоми ҳамоҳангшудаи илмӣ ва мақоми ниҳоии худро ҳамчун яке аз илмҳои мустақили таълимӣ ҳанӯз ба пуррагӣ касб накардааст ва асосҳои назариявӣ, илмӣ-методологии он натавонанд дар ҷумҳурии мо, балки дар кишварҳои хориҷ низ ҳануз мавриди омӯзиш ва таҳқиқи васеъ қарор наёфтааст. Аз ин хотир, таҳқиқу баррасии ҳамаҷонибаи илмӣ-назариявии масъалаҳои андрагогика аз муҳим ва мубрам будани мавзӯи диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан дарак медиҳад.

Тавре ба ҳамагон маълум аст, маорифи кишвар дар давраи ислоҳот қарор дорад ва ҳамагуна ташаббусу навгонӣ дар самти таълиму тарбия ба таври мусбӣ пазируфта мешавад. Дар ин марҳилаи тағдирсоз бояд самти таълим ба он нигаронида шавад, ки ба ташаккули салоҳиятҳои асосии шахс – маҳорати омӯختан, коммуникативӣ, эҷодкорӣ, тафаккури интиқодӣ ва ҳамкорӣ мусоидат намояд. Дар ин замина бояд малакаҳои худомӯзӣ, таҳлил, ҳулосабарорӣ ва муошират, ки дар қору фаъолияти ҳамарӯза ва зиндагии минбаъдаи шахс бениҳоят заруранд, мунтазам ташаккул дода шаванд.

Ташаккули ин салоҳиятҳо ва малакаву маҳорати ҳаётиро, қабл аз ҳама, дар чараёни омӯзиши андрагогика ва низоми тақмили таҳассуси кадрҳои педагогӣ ба роҳ мондан мумкин аст. Зеро, кадрҳои педагогӣ – омӯзгорон ҳамчун суъекҳои асосии ислоҳоти соҳаи маориф ба ҳисоб рафта, дар рушд ва амалишавии ҳадафҳои соҳаи маориф нақши ҳалкунанда мебозанд.

Ҳадафи андешаҳои дар боло қайдгардида аз он иборатанд, ки мавзуи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи довталаб Сафарзода Мунир Ватан дар шароити муосир бениҳоят мубраму муҳим ва дорои аҳамияти махсуси назариявӣ амалӣ буда, он бо дарназардошти талаботи замони муосир ба рушди касбии омӯзгорон ва таълиму тарбияи насли наврас ва дар заминаи таҳаввулоту ислоҳоти куллие, ки солҳои охир дар таҳсилоти Тоҷикистон, махсусан дар шароити гузариш ба муносибати босалоҳият ба таълим рӯйи қор омадаанд, таҳия ва барои дифоъ пешниҳод шудааст.

Аз ин нуқтаи назар, месазад, ки таҳқиқоти мавриди баррасӣ қарордоштаро ниҳоят мубрам, саривақтӣ ва мувофиқ ба ниёзҳои таҳсилоти муосир арзёбӣ кунем.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Бояд қайд намоем, ки диссертатсияи муаллиф фарогири тамоми ҷанбаҳои назариявӣ амалии вазифаҳо ва фарзияи илмӣ диссертатсия мебошанд. Арзёбии натиҷаҳои диссертатсия ва таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоиши баргузорнамудаи Сафарзода Мунир Ватан, ҳамчунин ҳулосаву тавсияҳои методии қорқард ва манзурнамудаи ӯ бозгӯи онанд, ки муаллиф ба мақсад ноил шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташударо ҳаллу фасл қардааст ва дар натиҷа фарзияи илмӣ пешниҳодқардаи ӯ дар амал тасдиқи худро пайдо қардаанд.

Навгонии илмӣ таҳқиқот бо асосҳои назариявӣ, илмӣ ва воқеӣ тақвият ёфта, шубҳанок нестанд. Зеро таҳлилу баррасии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаи қорҳои озмоишӣ, ҳулосаи бобҳо, ҳулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методии пешниҳодшуда собит месозанд, ки дар воқеъ аз ҷониби муаллифи диссертатсия:

- давраҳои рушди таълими андрагогии қалонсолон муайян ва сохтори хронологии он таҳия қардааст;

- заминаи назариявӣ бобати ташкили амалии таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи таҳсилоти ғайрирасмӣ ва андрагогика муайян қарда шудааст;

- механизми омода қардани ҳайати қории илмӣ ва таълимӣ дар низоми тақмили ихтисос ва азнавтайёркунии ҳайати педагогӣ қорқард қарда шудааст;

- амсилаҳои фаъолияти дастурдиҳандаи андрагог асоснок карда шуда, малакаҳои асосӣ, дониш, сифат, салоҳиятнокии педагогии ӯ муайян карда шудааст, ки ин усули фаъолияти андрагог аз салоҳияти анъанавии омӯзгор-педагог фарқ мекунад;

- дар асоси ғояҳои бунёди (назариявӣ) ва хулосаҳои, ки дар шакли таҷриба санҷида шуд, монография, дастурҳои таълимӣ-методӣ, барномаҳои курсҳои тақдирӣ ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, мақола ва фишурдаҳои илмӣ таҳия гардидаанд;

- методология, назария ва самтҳои, ки нақши таҳсилоти ғайрирасмиро дар низомии тақдирӣ ва бозомӯзии тавсиф мекунад, муайян карда шудааст;

- дар асоси таҳқиқоти илмии ватанӣ ва хориҷӣ консепсияҳои назариявӣ ва фазои консептуалии таълими ғайрирасмии кадрҳои педагогӣ мурағаб карда шудааст.

Илова ба ин, дар ҷараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ ва озмоишӣ масъалаҳои зиёди ташаккули малакаҳои кор бо сохтор, давраҳои хронологии ташаккули андрагогика, амсилаҳои гуногуни таълими андрагогика ба таври самаранок ҳаллу фасли худро ёфтаанд, ки аз навгониҳои дигари таҳқиқоти диссертатсионӣ доғалаб дарак медиҳанд, аз қабилӣ:

1) шарҳи сохтори хронологии андрагогика ҳамчун илм дар бораи таҳсилоти калонсолон, ки дар байни илмҳои марбут ба таълим нисбатан нав будани он аз тарафи доғалаб нишон дода шудааст, ба ҳадафҳои таълиму тарбияи калонсолон нигаронида шудааст.

2) моҳияти давраҳои ташаккули андрагогика ҳамчун илми мустақил, фарқият ва умумияти илмҳои мухталиф дар бораи инсон (фалсафа, ҷомеашиносӣ, психология) ва маориф (педагогика, иқтисод, фалсафаи таълим, сотсиологияи таълим) шарҳ дода шудааст.

3) нақши ҳафт мавқеи оғоз барои андрагогика (хонандагони калонсол ба мустақилият, худидоракунии меқушанд ва худро чунин эътироф мекунад; таҷрибаи ҳаёти доранд, ки он ҳамчун манбаи муҳими таълим истифода мешавад; барои ҳалли мушкилоти муҳими ҳаёти омӯзонида шудаанд; ба истифодаи мустақими малакаҳо, донишҳо ва сифатҳои ҳосилшуда таъдир мекунад; фаъолияти таълимӣ тавассути омилҳои муваққатӣ, фазой, доғилӣ, касбӣ ва иҷтимоӣ роғандозӣ мегардад; дар раванди таълим нақши роғбарикунанда доранд; раванди таълим дар шакли фаъолияти муштаракӣ хонандагон ва педагоғҳо дар ҳама марҳилаҳои омӯзиш таъмин мегардад нишон дода шудааст.

4) шарҳи амсилаи таълими андрагогӣ, ки маҷмуи низомҳои конунғузории асосиро намоёндагӣ мекунад ва ташкили фаъолияти

омӯзандаи калонсол ва мураббиро барои ҷорӣ намудани таълим аз рӯйи панҷ хосиятҳои асосӣ гурӯҳбандӣ мекунад (худогоҳии хонанда, таҷрибаи хонанда, ҳавасмандӣ ва ҳадафҳои таълими хонандаи калонсол, истифодаи донишҳои азхудкардаи хонанда, малакаҳо ва сифатҳо, иштирок дар ташкили раванди таълим), ки ба ақидаи довталаб ин амсила аз амсилаи педагогии таълим фарқиятҳои худро дорад.

5) тавзеҳи принципҳои асосии андрагогии амсилаи таълим, ки мухтасар (дар шакли тезис) ифода шудаанд (афзалияти фаъолияти мустақилонаи калонсолон, фаъолияти муштараки онҳо ва педагог, вобастагӣ аз таҷрибаи хонанда, фардикунонӣ, низомӣ, контекстуалӣ, интихобӣ, воқифии маърифатӣ, таҷдиди натиҷаҳои омӯзиш, рушди эҳтиёҷоти таълимӣ) ҳамчун асос ҳисобида шудаанд.

6) тавсияҳои методӣ оид ба методологияи таълими калонсолон ҳамчун низоми аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи амалҳои хонандагони калонсол ва педагогҳо, ки барои ноил шудан ба мақсадҳои таълимӣ кӯмак мерасонад. Он дар амалия аз ҷониби хонандагони калонсол ва педагогҳо (андрагогҳо) дар ҳар яке аз шаш марҳилаи ҷараёни таълим (ташҳис, банақшагириш, фароҳам овардани шароит, татбиқсозӣ, баҳодиҳӣ ва ислоҳи раванди таълим) татбиқ карда мешавад.

7) нақши амсилаҳои фаъолияти дастурдиҳандаи андрагог, малакаҳои асосӣ, дониш, сифат, тамоюлоти арзиши педагогии ӯ дар ҷараёни таълими тахассуси омӯзгорон коркард шудааст.

8) Технологияи омодакунии педагог-андрагоги салоҳиятнок, ки ба коркарди механизми баландбардории малакаҳо, дониш ва сифатҳои касбии омӯзгорон мусоидат менамояд таҳлил ва асоснок карда шудааст.

Нуктаҳои илмии зерини аз ҷониби муаллифи таҳқиқот ба ҳимоя пешниҳодшуда натиҷаҳои дар раванди таҳқиқот бадастомадаро барои баррасӣ муаррифӣ карда, мундариҷа ва муҳтавои мантиқии таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос мекунад:

- ба таври васеъ шарҳ додани мафҳуми таҳсилоти ғайрирасмӣ ва дар ин замина ошкор кардани таҳаввулоти ғояҳо, ки баҳри татбиқи як қатор муносибатҳои методологӣ аз рӯйи концепсияи таҳсилоти калонсолон мусоидат намуда, имкон фароҳам меорад, то ҷанбаҳои гуногуни таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян карда шуда, ҳамчун як шакли фаъолияти коммуникатсионӣ дар раванди таълим баррасӣ гарданд;

- пешниҳод кардани ҳамоҳангсозии ҷанбаҳои назариявие, ки дар илми педагогика барои рушди муносибати андрагогӣ дар таълими калонсолон ва таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян гардидааст;

- баррасӣ гардидани асоснокии методологияи калидии истифода шудани назарияи фалсафӣ ва антропологияи муошират барои эҷоди ҷанбаҳои назариявии таҳсилоти ғайрирасмӣ, ки тибқи он таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ муқаррар шудааст;

- муайян кардани ҷузъҳои таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ (робита, мақсад, мавзуи муошират, эҳтиёҷот ба муошират, ҳавасмандии коммуникативӣ, фаъолияти коммуникатсионӣ, вазифаҳои коммуникатсионӣ, воситаҳои алоқа, воситаҳои коммуникатсионӣ) ва таҳлилу баррасии он;

- пешниҳод кардани роҳҳои таҷзияи се гурӯҳи принципҳо (андрагогӣ, эвтагологӣ, принципҳои таҳсилоти инноватсионии муттасил) ва имкони онҳо дар ба назар гирифтани ҷанбаҳои методологияи ташкилӣ ва ҳам дидактикии омӯзиш ҳамчун асос барои дониши нави назариявии таҳсилоти ғайрирасмӣ;

- таҳлил ва баррасӣ намудани ҷузъҳои назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ дар заминаи антропологияи фалсафӣ ва пешниҳоди муфассали масъала;

- мавриди омӯзиш қарор додани муносибатҳои методологӣ, қонуниятҳо, омилҳо, тамоюлҳо, самтҳо ва масъалаҳои марбут ба таълими ғайрирасмӣ ва мавриди омӯзиш қарор додани он;

- асоснок кардани ҷанбаи дидактикии таҳсилоти ғайрирасмии аз ҷиҳати назариявӣ асоснок гардида ва нишон додани таъсири он ба интиҳоби усулҳо, технологияҳо ва роҳҳои ташкили ҷараёни таълими педагогон-омӯзгорон.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Муқаррароти назариявии таҳқиқот ба таври кофӣ далелнок карда шуда, дар асоси таҳлилу арзёбии адабиёти илмӣ дар соҳаи методикаи таълим, педагогика ва психология, кори таҷрибавию озмоишӣ оид ба мавзуи таҳқиқот анҷом ёфтаанд.

Яке аз самтҳои хуби таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дар он аст, ки муаллифи рисола масъалаи ташаққули малакаҳои андрагогӣ ва механизми амалигардонии он дар низоми такмили таҳассуси кадрҳои педагогиро ҳам аз таҷрибаи муҳаққиқони хориҷӣ ва ҳам аз дидгоҳи олимону пажӯҳишгарони варзидаи ватанӣ ҳаматарафа омӯхта, таҳлил ва коркард намуда, натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар шакли хулосаҳо ва тавсияҳои методӣ омода ва пешниҳод карда, барои исботи андешаҳои худ аз осори илмӣ олимони маъруфи муносири тоҷику хориҷи кишвар андешаву мулоҳизаҳои хеле зиёду арзишмандро овардааст, ки дурустиву эътимоднокии навгониҳои

илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаву тавсияҳои пешниҳодкардаи муаллифро боз ҳам возеҳтар собит месозанд.

Дастовардҳои таҳқиқот бо таъя ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилооти методӣ, педагогӣ, психологӣ, таҳлилу таърифи бисёрсатҳаи мафҳумҳои асосӣ, истифодаи мақсадноки методҳои ҳамдигарро мукамалкунандаи таҳқиқотӣ, таҷрибаи шахсии ҳуди муаллиф ки ба ҳадаф, предмет, вазифа ва мантиқи таҳқиқот мувофиқанд, таъмин карда шуданд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар семинарҳои илмӣ-методӣ ва илмӣ-амалии филиали Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар ш. Кӯлоб, ҷаласаҳои кафедраи педагогика, психология ва методикаи таълими филиали мазкур ва дар конференсияҳои харсолаи илмӣ ва амалии ҳайати профессорону омӯзгорони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ муҳокима ва мавриди озмоиш қарор дода шуданд.

Муҳтавои асосии рисола ва натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ дар семинару конференсияҳо, мизҳои мудаввар, семинарҳои омӯзишӣ дар курсҳои сайёр, ки солҳои 2017-2022 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ва Филиали Муассисаи давлатии «Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф» дар минтақаи Кӯлоб баргузор гардиданд, ироа, тасвиб ва тасдиқи худро ҷамътаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Арзиши илмӣ ва амалии таҳқиқот аз навгонии илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот бар меояд, ки нуқтаҳои зерин муаррифғари онанд:

- мафҳуми таҳсилоти ғайрирасмӣ васеъ гардида, дар ин замина таҳаввулоти ғояҳо ошкор карда шудааст, ки баҳри татбиқи як қатор муносибатҳои методологӣ аз рӯйи концепсияи таҳсилоти калонсолон мусоидат намуда, имкон фароҳам меорад, то ҷанбаҳои гуногуни таҳсилоти ғайрирасмӣ муайян гардида, бо таъя ба назарияи фалсафӣ ва антропологии муошират ҳамчун як шакли фаъолияти коммуникатсионӣ дар раванди таълим баррасӣ гаштааст;

- ҳамоҳангсозии ҷанбаҳои назариявие, ки дар илми педагогика барои рушди муносибати андрагогӣ дар таълими калонсолон пешбинӣ шудааст, дар назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ пешниҳод шудааст;

- назарияи фалсафӣ ва антропологии муошират ба сифати методологияи калидӣ тавсиф шуда, он барои эҷоди ҷанбаҳои назариявии таҳсилоти ғайрирасмӣ асоснок карда шудааст, ки тибқи он таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ доништа шудааст;

- чузъҳои таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ (робита, мақсад, мавзуи муошират, эҳтиёҷот ба муошират, ҳавасмандии коммуникативӣ, фаъолияти коммуникатсионӣ, вазифаҳои коммуникатсионӣ, воситаҳои алоқа, воситаҳои коммуникатсионӣ) муайян ва мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудааст;

- моҳияти се гурӯҳи принципҳо (андрагогӣ, эвтагологӣ, принципҳои таҳсилоти инноватсионии муттасил) нишон дода шуда, дар он ҳамчун асос ҷанбаҳои методологии ташкилӣ ва дидактикии омӯзиш барои ба даст овардани дониши нави назариявии таҳсилоти ғайрирасмӣ ба назар гирифта шудааст;

- чузъҳои назарияи таҳсилоти ғайрирасмӣ ҳамчун фаъолияти коммуникатсионӣ дар заминаи антропологияи фалсафӣ баррасӣ карда шуда, муносибатҳои методологӣ, қонуниятҳо, омилҳо, тамоюлҳо, самтҳо ва масъалаҳои марбут ба таълими мазкур мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шудааст;

- ҷанбаи дидактикии таҳсилоти ғайрирасмӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок гардида, таъсири он ба интихоби усулҳо, технологияҳо ва роҳҳои ташкили ҷараёни таълими педагогон нишон дода шудааст.

- роҳу усулҳо ва технологияи коркарду санҷидашудаи аз тарафи муаллиф пешниҳодгардида метавонанд дар раванди ба роҳ мондани курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон дар миқёси Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди истифода қарор гиранд;

- тавсияҳои методии таҳияшуда такмили раванди курсҳои такмили ихтисоси омӯзгоронро дар самти ба роҳ мондани таълими калонсолон-омӯзгорон таъмин хоҳанд кард;

- натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳангоми коркарди ҷанбаҳои методии баланд бардоштани самаранокии дарсҳо ва сифати дониши иштирокчиёни курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон истифода гардида, мавриди тавачҷуҳи мутахассисони соҳаи педагогика, психология ва методикаи таълими Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор гиранд.

Нашири натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳои илмию амалӣ, мизҳои мудаввар ва семинарҳои илмӣ-методӣ дар шаҳрҳои Кӯлоб, Душанбе ва Хучанд баргузоршуда ироа ва баррасӣ шуда, дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда дар 61 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 7 номгӯй монографияҳо, васоит ва дастурҳои таълимию методӣ, 54 номгӯй мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла, 30 номгӯй дар алоҳидагӣ ва 24 номгӯи боқимонда мақолаҳои дар

дигар нашрияҳо, маводи конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ (РИНЦ) ва ҷумҳуриявӣ дар нашрияҳои шомили Пойгоҳи китобхонаи илмӣ электроники eLIBRARY.ru ба таърифи расидаанд, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферати Сафарзода Мунир Ватан ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ ҷопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни мухтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф медеҳад.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноқӣ, ҳулосаву тавсияҳо тибқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалҳо таъмин аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо лаҳни равони тоҷикӣ, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузори қисмҳои алоҳидаи он, робитаи мантиқӣ ва мутасилӣ ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола ҳулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ. Дар баробари дастовардҳои муҳими илмиву амалӣ, ки дар боло зикр карда шуд, диссертатсия ва автореферати он аз камбудихо низ ҳолӣ нест, ки қайд намудани онҳо барои тақмили минбаъдаи диссертатсия ба манфиат хоҳад анҷомид:

1. Муаллиф дар диссертатсияи худ масъалаҳои марбут ба солоҳиятҳои асосие, ки барои рушди касбии омӯзгорон заруранд ва аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ин солоҳиятҳо ҳамчун солоҳиятҳои калидӣ қабул шудаанд, кам аҳамият додааст. Ба ин солоҳиятҳо: меҳорати омӯзиш, коммуникативӣ, тафаккури интиқодӣ, ҳамкорӣ ва эҷодкорӣ мансуб буда, дар раванди ба роҳ мондани ҳама гуна омӯзишҳо зарур мебошанд. Бисёр хуб мешуд, муаллиф дар баробари масъалаҳои баррасишуда, роҷеъ ба рушди солоҳиятҳои асосии омӯзгорон маълумоти бештар метод ва фарқияту вижагиҳои ҳар яке аз онҳоро ба таври муфассал шарҳ меод, ки аз анҷоми ин амал муҳтавои диссертатсия боз ғанитару мукамалтар мешуд.

2. Дар диссертатсияи муаллиф аз таҷрибаи мутахассисони ватанӣ намунаҳо кам оварда шудааст ва дар рӯйхати адабиёт ҳам номи муаллифони ватанӣ, ки дар ҳамин масъала кор кардаанд, хеле кам ба назар мерасанд.

Хуб мешуд, агар муаллиф дар кори диссертатсионии худ аз таҷрибаи мутахассисони ватанӣ васеътар истифода мекард.

3. Дар матни диссертатсия баъзе ҳолатҳои техникӣ имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳрири ислоҳ мевоҳанд.

Ҳамзамон бояд афзуд, ки ин камбудӣҳо ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмӣ амалии диссертатсияро коста намегардонанд.

ХУЛОСАИ ҚАМЪБАСТӢ

1. Диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи нисбатан хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

2. Довталаб ба ҳадафи дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошташуда ноил шуда, вазифаҳои илмӣ таҳқиқотро ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст.

3. Диссертатсияи Сафарзода Мунир Ватан дар мавзӯи «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили тахассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ, доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва
касбии Донишгоҳи давлатии Хучанд

ба номи академик Бобочон Ғафуров

05.03.2024

Сабури Хайрулло Мирзозода

Маълумот барои тамос:

Шаҳри Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбекова, 1; Тел.+992 92-847-76-07,
почтаи электронӣ: saburov.67@mail.ru.

Имзои Сабури Хайрулло Мирзозода тасдиқ мекунам.

Сардори РК ва КМ-и МДТ «ДХ
ба номи академик Б. Ғафуров»



Наврӯзов Э.М.